

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 10.6.2014
čj. UKZUZ 044130/2014

Zpráva č. 11 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 2.6.–8.6.2014

1. Počasí

V průběhu celého týdne docházelo k postupnému oteplování. Zpočátku byly ranní teploty jen 5–7 °C, což navazovalo na chladný konec minulého týdne. Odpolední teploty byly přibližně o 10 °C vyšší. Od středy se zvýšily hlavně odpolední teploty, které pravidelně překračovaly 20 °C. Ve čtvrtek přešla studená fronta, ale na teplotě se to projevilo jen minimálně. V sobotu a v neděli odpolední maximální teploty šplhaly ke 30 °C a v jižní části oblasti i trochu výše. Srážky byly většinou slabé až průměrné, zaznamenané na počátku týdne a při přechodu fronty ve čtvrtek.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

V přiměřeně teplém a vlhkém počasí vegetace rychle postupuje. Obecně jsou polní plodiny v dobrém zdravotním stavu, avšak po srážkách a silném větru v předchozím období jsou místy polehlé zejména ozimé ječmeny, méně ozimé pšenice a řepky. Půdní vláhy je dostatek, často však přebytek, a tak jsou některé pozemky stále podmaččené. V polních porostech jsou nacházeny běžné druhy houbových chorob, na Opavsku zaznamenali první výskyty plísňe bramboru a rajčete. Z živočišných škůdců jsou pozorovány jen lokálně škodlivé výskyty některých druhů mšic a larev kohoutků. Na ovocných dřevinách se z chorob objevují zejména škodlivé výskyty padlí na jaderovinách a první výskyty padlí na angreštu, jen lokálně výskyty rzivosti hrušně a puchrovitosti slivoní. Lokálně jsou ještě zaznamenávány škodlivé výskyty obalečů jablečných a jabloňových ve feromonových lapácích, případně holožírů způsobené housenkami bekyně zlatořitné na neudržovaných ovocných stromoadících.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 55–71 BBCH, střed metání až prvá zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti)

Silný výskyt padlí pšenice (*Blumeria graminis*) byl zaznamenán v okrese Bruntál (Krnov), střední v okrese Přerov (Želatovice).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při

třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Střední výskyty septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) zaznamenali v okresech Bruntál (Krnov) a Přerov (Želatovice).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Střední výskyty mšic (*Aphididae*) byly zjištěny v okresech Jeseník (Javorník-Ves, Vlčice) a Nový Jičín (Kopřivnice). Většinou se jedná o výskyty kyjatky osenní (*Sitobion avenae*), případně o výskyty směsných kolonií s mšicí střemchovou (*Rhopalosiphum padi*).

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a ve fázi, kdy prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

JEČMEN OZIMÝ (RF 65–77 BBCH, střed květu až pozdní mléčná zralost)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou hodnoceny jako všeobecně slabé. Ojedinelý střední výskyt padlí ječmene (*Blumeria graminis*) zjistili v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování padlí ječmene se provádí v plném odnožování (25 BBCH), při objevení druhého kolénka (32 BBCH) a na začátku metání (49–51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož.

Ošetří se porosty, u nichž je při prvních dvou pozorováních padlím ječmene napadeno 10 a více % rostlin (25 BBCH) nebo odnoží (32 BBCH), případně při indexu napadení horních dvou listových pater 40 a více % na začátku metání.

Střední výskyt sítovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) byl pozorován v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování sítovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 29 a 37 BBCH se určí % napadených rostlin (odnoží), začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Za škodlivé se považuje napadení 5 a více % rostlin (odnoží) ve fázích 29 a 37 BBCH nebo při indexu napadení listů 50 a více % ve fázi 51 BBCH.

Střední výskyt larev kohoutků (*Oulema spp.*) hlásili z okresu Nový Jičín (Šenov u Nového Jičína).

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot SET_{6,0} 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení SET_{6,0} 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vylíhlých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vylíhlých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vylíhlých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

JEČMEN JARNÍ (RF 41–65 BBCH, pochva praporcového listu se prodlužuje až střed květu)

Zdravotní stav porostů se jeví velmi dobře. Po intenzivních srážkách v předchozím období se rovněž ukazuje slušná odolnost proti poléhání, i když některé porosty jsou silně zamokřené.

Střední výskyty sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) pozorovali v okresech Jeseník (Javorník-Ves, Bílý Potok) a Nový Jičín (Sedlnice).

Monitoring a indikace ošetření viz ječmen ozimý.

Střední výskyt pruhovitosti ječmene (*Pyrenophora gramineae*) zaznamenali v okrese Opava (Opava-Předměstí).

Pozorování pruhovitosti ječmene se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny).

Za škodlivé se považuje napadení 5 a více % rostlin. Nejlepší ochranou je setí zdravého mořeného osiva.

Silné napadení porostu jarního ječmene kyjatkou osenní (*Sitobion avenae*) a mšicí střemchovou (*Rhopalosiphum padi*) pozorovali v okrese Opava (Opava-Předměstí).

Monitoring a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

Silný výskyt larev kohoutků (*Oulema spp.*) v jarním ječmeni zaznamenali v okrese Opava (Opava-Předměstí).

Monitoring a indikace ošetření viz ječmen ozimý.

KUKUŘICE (14–30 BBCH, 4. list vyvinutý až počátek prodlužovacího růstu)

Poškození porostů larvami bzunky ječné (*Oscinella frit*) pozorovali v okrese Prostějov (Určice). Žír larev působí místy silné deformace a tvorbu dalších odnoží.

Silný výskyt drátovců (*Elateridae*) v porostu kukuřice byl zaznamenán v okrese Karviná (Dolní Lutyně).

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, po intenzivních srážkách v minulém období jsou lokálně v různém stupni polehlé. Z houbových chorob jsou na šešulích pozorovány pouze první a slabé výskyty alternariové skvrnitosti brukvovitých a šedé plísňovitosti brukvovitých. Rovněž šešuloví škůdci se objevují jen slabě. Na máku jsou jen ojediněle zjišťovány škodlivé výskyty houbových chorob.

MÁK (RF 30–41 BBCH, přizemní listová růžice až objevení mladého poupěte)

Střední výskyt plísně máku (*Peronospora arborescens*) zaznamenali v okrese Prostějov (Výšovice).

Pozorování plísně máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísní máku napadeno 2 a více % rostlin.

V okrese Jeseník (Javorník-Město, Vlčice) zaznamenali 4.6. první výskyty mšice makové (*Aphis fabae*) v porostu máku.

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

První výskyt krytonosce makovicového (*Neoglocianus maculaalba*) byl zjištěn 4.6. v okrese Prostějov (Výšovice).

Pozorování imag se provádí v období, kdy je asi 10 % květů odkvetlých (fáze 52–54 BBCH) na 50 květech (na 5 náhodných místech na parcele se kontroluje vždy 10 květů v řádku).

Za škodlivý se považuje výskyt v průměru 5 a více brouků na jeden květ.

OKOPANINY

Porosty jsou v dobrém zdravotním stavu, místy však, zejména u cukrovky, silně zamokřené, se stojící vodou nebo částečně splavenou ornici po vydatných srážkách v předchozím období. V dalších okresech jsou zjišťovány první výskyty imag a vajíček mandelinky bramborové. Výskyty jsou v současné době slabé. Mšice maková na cukrovce tvoří kolonie, výskyty jsou ale zatím jen slabé.

BRAMBOR (RF 21–91 BBCH, vývoj dalších listů až hlízy ještě nemají pevnou slupku)

V jižních lokalitách oblasti byla zahájena sklizeň raných odrůd.

První ověřený výskyt **plísně bramboru (*Phytophthora infestans*)** byl zaznamenán 5.6. v okrese Opava (Otice) na porostu brambor preventivně ošetřeném fungicidem před čtrnácti dny.

Podmínky pro první ošetření citlivých odrůd v disponovaných polohách byly splněny pro lokality v okolí meteorologických stanic Kujavy, Ostrava-Poruba, Otice a Pusté Jakartice. Další ošetření pro okolí stanice Věrovany se doporučuje v prodlouženém intervalu nebo až v době, kdy lze očekávat změnu počasí a příchod vydatnějších srážek. Podrobnější informace je možno získat na veřejném portálu ÚKZÚZ na adrese <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html>.

První výskyt imag **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** pozorovali 4.6. v okrese Nový Jičín (Příbor). V okrese Jeseník (Javorník-Ves) zaznamenali 4.6. první výskyt vajíček.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CHMEL (RF 23–39 BBA, rostliny dosáhly 30–50 % výšky drátu)

Ve chmelnicích začalo ošetřování proti plísni chmele podle signalizace.

V porostech jsou v současné době pozorovány jen slabé výskyty **plísně chmele (*Pseudoperonospora humuli*)** a **mšice chmelové (*Phorodon humuli*)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Z chorob jsou významné zejména střední až silné výskyty padlí jabloně. Až střední výskyty mšic na jadrvinách i peckovinách byly pozorovány u drobných pěstitelů na Jesenicku a Olomoucku. Ve feromonových lapácích jsou stále ještě lokálně zjišťovány škodlivé výskyty obaleče jablečného a jabloňového, ojediněle ještě i švestkového.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 72–73 BBCH, velikost plodu do 20 mm až druhý opad plodů)

Silné výskyty **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** byly lokálně pozorovány v okrese Jeseník (Horní Fořt, Javorník-Město), střední v okrese Přerov (Lipník nad Bečvou).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Silný výskyt samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** zaznamenaný odchylem do feromonových lapáků byl zaznamenan v okrese Nový Jičín (Štramberk), střední výskyty v okresech Bruntál (Krnov-Ježník), Frýdek-Místek (Rychaltice) a Nový Jičín (Příbor).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Výskyty samců **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** zaznamenané odchylem do feromonových lapáků jsou lokálně střední v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Přilet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

HRUŠEŇ (RF 73 BBCH, druhý opad plodů)

První výskyty **rzivosti hrušně (*Gymnosporangium sabinae*)** zaznamenali 1.6. v okrese Šumperk (Mohelnice, Šumperk). Výskyty jsou na uvedených lokalitách až střední.

Preventivní opatření spočívají v prostorové izolaci od zdrojů infekce, pěstování odolnějších kultivarů a odrůd, případně odstraňování částí nebo celých napadených rostlin zimních hostitelů (jalovec). Chemická ochrana je rovněž preventivní, provádí se před květem hrušní, další ošetření v průběhu květu nebo těsně po odkvětu, případně třetí ošetření po 7–14 dnech.

Značné množství plodů poškozených larvami **plodomorky hruškové (*Contarinia pyrivora*)** pozorovali v okrese Opava (Malé Hoštice) a Prostějov (Dětkovice).

Nepřímá ochrana spočívá v setřásání a likvidaci napadených plodů. Při silném výskytu škůdce je možné provést ošetření na konci fáze zeleného poupěte.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 72–73 BBCH, velikost plodu do 20 mm až druhý opad plodů)

Výskyt **puchrovitosti slivoní (*Taphrina pruni*)** je až střední v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Fungicidní ochrana se provádí preventivně v období od nalévání pupenů do počátku rašení. V menším rozsahu můžeme odstraňovat infikované plody a větve.

Lokálně až střední výskyt **mšice slivové (*Brachycaudus helichrysi*)** zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Spíše ojedinělý střední výskyt samců **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** ve feromonových lapácích byl zaznamenán v okrese Nový Jičín (Štramberk).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou nasadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

Silný výskyt housenek **bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*)** byl pozorován na slivoňové aleji mezi Stínavou a Vícovem v okrese Prostějov.

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

TŘEŠEŇ

Ojedinělý střední výskyt imag **virtule třešňové (*Rhagoletis cerasi*)** na žlutých lepových deskách pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Město, Horní Fořt).

Množství imag se sleduje od dosažení 90 % velikosti plodů do konce června ve dvoudenních intervalech na 3 žlutých lepových deskách.

Za škodlivý výskyt se považuje zjištění více než 1 imaga na lepovou desku a den.

RAJČE JEDLÉ

První výskyt **plísňe rajčete (*Phytophthora infestans*)** byl zjištěn v okrese Opava (Opava-Předměstí) 5.6.

Ošetřuje se preventivně podle výskytu v oblasti s dřívějším nástupem vegetace rajčat. Při sklizni pozor na ochrannou lhůtu použitých přípravků!

ANGREŠT (RF 77–79 BBCH, vytvořeno 70–90 % plodů)

První výskyt **padlí angreštu (*Sphaerotheca mors-uvae*)** zaznamenali na Šumpersku (Mohelnice) 1.6.

Při každoročním výskytu se provádí ošetření před květem a dvakrát až třikrát po odkvětu v intervalu 5–10 dnů.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek